

Література:

1. Козіна Ж.Л. Теоретичні основи результату практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж.Л.Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — №6. — С. 15-18, 35-38. — Бібліогр. : С. 38.
2. Леськів А.Д. Планування програмового матеріалу з предмету «Фізична культура» для учнів 1-4 класів / А.Д. Леськів, Д.М.Левковський, А.Б.Дзюбановський. — Тернопіль : «Астон», 2000. — 176 с.
3. Линець М.М. Витривалість, здоров'я, працездатність / М.М.Линець, Г.М.Андрієнко. — Львів, 1993. — 131 с.
4. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры: учебн. Для институтов физ. Культуры / Л.П.Матвеев. — М. : ФиС, 1991. — 543 с.
5. Шиян Б.М., Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч.1 / Б.М.Шиян-Тернопіль: Збруч, 2001. — 272 с.

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

УДК: 378.14+371+371.4
Скалозуб Т.І.

У статті розкрито проблему щодо підготовки майбутнього вихователя до роботи в дошкільному навчальному закладі.

Ключові слова: підготовка, вихователь, дошкільний навчальний заклад.

К ПРОБЛЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Т.И. Скалозуб

В статье раскрыто проблему по подготовке будущих воспитателей к работе в дошкольном учебном заведении.

Ключевые слова: подготовка, воспитатель, дошкольное учебное заведение.

T. I. Skalozub

The article deals with the problem to prepare future educators to work in early childhood education.

Key words: education, educators, preschool educational institution.

Успішне вирішення завдань виховання підростаючого покоління безпосередньо пов'язане з удосконаленням підготовки педагогів. Жодна інша професія не ставить таких вимог до людини, як професія педагог. Дошкільне дитинство — важливий етап в житті людини, тому величезна відповідальність перед суспільством за виховання дітей лежить на вихователів. Особливе значення дошкільного періоду життя в становленні і розвитку особистості пред'являють певні вимоги до рівня професійної підготовленості вихователя, необхідності постійно вдосконалювати його педагогічну майстерність і культуру.

Метою започаткованого дослідження є формування готовності майбутнього вихователя до роботи з художньою літературою в дошкільному навчальному закладі. Поставлена мета і завдання спонукали нас до аналізу і визначення ключових понять дослідження.

Відтак, розглянемо поняття «підготовка», «професійна підготовка», «професійно-педагогічна підготовка», «підготовленість» у словникових джерелах та наукових дослідженнях. Поняття «підготовка» визначається як «запас знань, навичок, досвід, набутий під час навчання, практичної діяльності» [10, с. 188].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови підготовленість розглядається як стан, готовий для якої-небудь діяльності, здатний до неї (підготовлений) [9, 767]. Аналіз літератури свідчить, що поняття «підготовленість» розглядається в різних словосполученнях залежно від виду діяльності людини: фізична підготовленість; спеціальна фізична підготовленість; теоретична підготовленість; психологічна та інші.

Питання професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога розглядалися у працях О. Абдуліної, А. Алексюк, Г. Балла, І. Богданової, І. Зязюна, Н. Кічук, Н. Кузьміної, З. Курлянд, А. Линенко, Д. Ніколенко, Н. Ничкало, Л. Пуховська, В. Семиченко, С. Сисоєва, Г. Троцько, Р. Хмелюк, А. Щербакова, Г. Олпорт, Д.Кац, М. Сміт та ін.

На наш погляд, одне з найбільш повних визначень поняття професійно-педагогічної підготовки наводить Т. Танько. За Т. Танько, професійно-педагогічна підготовка – це система організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що, у свою чергу, визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною і підготовленою до виконання певної професійно-педагогічної діяльності та прагне її виконати [9, 16].

Г. Троцько зазначає, що сутністю підготовки студентів до педагогічної діяльності є система змістовно-педагогічних та організаційно-методичних заходів, спрямованих на забезпечення готовності майбутнього педагога до педагогічної діяльності [11].

О. Абдуліна вважає, що загальнопедагогічна підготовка педагога - це процес учіння студентів у системі навчальних занять з педагогічних дисциплін і педагогічної практики, а також певний рівень розвитку особистості вчителя, сформованості загальнопедагогічних знань, умінь і навичок. О. Абдуліна розглядає загальнопедагогічну підготовку як гармонійне поєднання загального, особливого та індивідуального, тобто взаємозв'язок загального (ядра), особливого (додаток з урахуванням специфіки факультету) та індивідуального (диференціація та індивідуалізація навчання і виховання).

Перший компонент змісту, його ядро – це фундаментальні знання з педагогіки, що набуваються у процесі вивчення нормативних, обов'язкових педагогічних дисциплін.

Другий компонент змісту – дисципліни за вибором, факультативи з урахуванням специфіки факультетів. Процес навчання педагога у ВНЗ тільки тоді буде сприяти підвищенню рівня розвитку творчості майбутніх учителів, якщо їм буде запропонована широка можливість самостійного вибору альтернативних спецкурсів, різних варіантів профілюючих дисциплін.

Третій компонент змісту – самостійна робота студентів за інтересами, спрямована на розвиток індивідуальних творчих здібностей, індивідуального стилю діяльності. Це уявлення вільного вибору диференційованих завдань, які найбільш відповідають індивідуальним особливостям студентів [1].

Теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив вивчення різних аспектів змісту і структури феноменів «готовність» і «підготовка», розглядаючи підготовку як процес, а готовність – як результат цього процесу. Переважна більшість учених (І. Бужина, Н. Грама, Л. Кондрашова, А. Липенко, В. Слатьонін, Г. Троцько та ін.) професійно-педагогічну підготовку розглядають як процес формування готовності майбутнього педагога до певного виду педагогічної діяльності, а готовність до педагогічної діяльності – як її мету, результат.

С. Литвиненко відзначає, що підготовка виступає засобом формування готовності до діяльності, готовність є результатом і показником якості підготовки, що реалізується й перевіряється у діяльності; діяльність виступає метою підготовки і водночас виконує функції її регулювання та корекції [7, с. 157].

Професійно-педагогічна підготовка фахівців дошкільної освіти вивчалася в дослідженнях Г. Беленької, А. Богуш, Н. Грами, Н. Ємельянової, Т. Жаровцевої, Л. Загородньої Н. Ковальової, Т. Котик, Н. Лисенко, О. Поліщук, Т. Поніманської, Т. Танько та ін. Науковцями визначено теоретико-методичні засади підготовки фахівців у сучасних умовах, сутність професійно-педагогічної підготовки як системи, вивчено особливості організації і здійснення підготовки студентів до різних видів педагогічної діяльності.

Г. Беленька визначає формування професійної компетентності майбутніх вихователів як складний багатоступінчастий процес фахового і особистісного зростання молодшої людини, результативність якого визначається наявністю у випускника ВНЗ позитивних професійно орієнтованих світоглядних позицій, вчинкових та професійних значущих рис особистості, характеристик, складених на основі оцінки професійних знань і вмінь фахівця, ставлення до обраної професії, що визначають його здатність задовольнити як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства [2, 287].

Професійну компетентність вихователя вчена розуміє як інтегроване поняття, яке включає: світоглядні позиції особистості, як базову основу розвитку всіх компонентів професіоналізму, глибоку обізнаність і практичні вміння в обраній галузі діяльності, розвинені професійно-значущі якості [2, 21].

Г. Беленька виокремлює основні складові професійної педагогічної компетентності вихователя дітей дошкільного віку. Серед них: система психологічних, загально дидактичних та спеціальних фахових знань; система фахових умінь; професійні здібності та професійно значущі моральні й вольові риси особистості.

Учена визначає умови успішного формування професійної компетентності вихователя дітей дошкільного віку:

- формування світогляду та спрямованості особистості, на основі яких відбувається засвоєння студентами знань умінь;
- розвиток професійних здібностей та професійно значущих рис особистості в контексті набуття педагогічного досвіду;
- індивідуально-диференційований підхід до студентів у навчальному процесі [2, 36].

Ми погоджуємося з думкою Г. Беленької, що основними етапами формування професійної компетентності студента у ВНЗ є:

- адаптація особистості до умов навчання (усвідомлення і осмислення вибору діяльності, корекція життєвих пріоритетів, формування основних світоглядних позицій та принципів);
- індивідуалізація (розвиток, на основі знань, професійно значущих якостей та здібностей особистості, професійних умов);
- інтеграція у педагогічне та соціальне суспільство (самореалізація) [2, 36].

Проблема підготовки майбутніх вихователів до роботи з неблагополучними сім'ями знайшла своє відображення у дослідженні Т. Жаровцевої. Під готовністю майбутнього педагога до роботи з неблагополучними сім'ями автор розуміє цілісну систему інтеграційних компонентів, з характерними індивідуальними для кожного випускника особливостями, яка дає йому можливість доцільно взаємодіяти з дітьми і їхньою сім'єю у процесі професійної діяльності. До основних структурних компонентів готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями Т. Жаровцева відносить: когнітивний, методичний, аксіологічний компоненти [5, с. 9-10].

За Н. Ковальновою, готовність до навчання читання дітей 6-7 років, як до конкретного аспекту діяльності, реально постає у формі професійно значимої якості їхньої особистості, що набуто в результаті присвоєння специфічних для праці педагога змісту, форм і способів мислення та дії. Вчена наголошує, що означений феномен функціонує у взаємозв'язку та взаємодії трьох головних компонентів:

- змістового, що виконує предметно-цільову функцію;
- мотиваційного, що здійснює критеріально-рефлексійну функцію;
- операціонального, що курирує якість виконавчих дій педагога з формування в дітей техніки читання [6, с. 15-16].

Л. Поздняк зауважує, що в результаті підготовки спеціалістів повинна бути сформована система професійних умінь, які б забезпечували успішність діяльності в якості вихователя дитячого навчального закладу. Автор виокремлює низку професійних умінь:

- уміння планувати навчально-виховну роботу, роботу з батьками, підвищення свого професійного рівня;
- уміння проводити діагностичні обстеження дошкільника, аналізувати рівень розвитку знань, умінь і навиків, отриманих дітьми;
- уміння здійснювати різні способи спостереження за дітьми (повне, вибіркове, відкрите, приховане і т. ін.);
- уміння користуватися різними видами опитування, бесіди, інтерв'ювання дітей, батьків, складати анкети для батьків;
- уміння аналізувати дитячі роботи (малюнки, розповіді, вироби);
- уміння користуватися різними методиками;
- уміння з позиції теорії дати аналіз досвіду роботи в статтях, збірниках, оцінювати ефективність навчально-виховної роботи дитячого навчального закладу;
- уміння на основі самостійного вивчення літератури виділяти головне; критично оцінювати позиції різних авторів, відбирати досягнення передового досвіду і т. ін. [8, 39-42].

Зауважимо, що стану готовності передують стан підготовки, який характеризується оволодінням необхідним мінімумом знань, умінь і навичок для успішного результату діяльності, що проводиться. Відтак, компоненти, що входять у поняття готовності до професійної діяльності, повинні співвідноситися з цілями підготовки спеціаліста, готового до проведення успішної професійної діяльності за певним напрямом. Тобто критерії готовності до професійної діяльності є кінцевими цілями підготовки спеціаліста, за якими можна оцінити успішність підготовки спеціаліста.

Н. Ємельянова під лексико-народознавчою готовністю вихователя дошкільного закладу розуміє обізнаність педагога з народними святами, звичаями, обрядами, оберегами, символами, досконале знання малих форм українського фольклору, багатство народознавчої лексики у словниковому запасі вихователя та своєчасне і доречне їх використання як у навчально-мовленнєвій, так і в повсякденному спілкуванні з дітьми [4, с. 13].

До структури лексико-народознавчої готовності майбутнього вихователя дошкільного закладу вчена відносить такі чинники: лексичний, народознавчий, прогностичний, оцінно-регулятивний [4, с. 14].

Н. Ємельянова визначила три послідовні етапи формування лексико-народознавчої готовності студентів до роботи з дітьми в дошкільних навчальних закладах: когнітивно-збагачувальний (збагачення знань і словника студентів з лінгвістики, лінгводидактики і народознавства фахової спрямованості), практично-діяльнісний (формування у студентів професійно-мовленнєвих умінь і навичок щодо роботи над збагаченням словника народознавчою лексикою) і продуктивно-творчий (стимулювання студентів до творчого використання набутих знань, умінь і навичок за показниками всіх чинників: лексичного, народознавчого, прогностичного, оцінно-регулятивного) цінно-регулятивний [4, с. 15].

Отже, результатом підготовки майбутніх вихователів до роботи з художньою літературою вважаємо готовність майбутнього вихователя до роботи з художньою літературою в дошкільному закладі, яку визначаємо як складне особистісне утворення педагога, що характеризується сукупністю теоретичних, методичних знань з художньої літератури, високий рівень професійної діяльності, який сприяє подальшому самовдосконаленню і самореалізації особистості педагога в його професійній діяльності. Вона виступає окремою частиною загальної готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності.

Теоретичні знання і практичні вміння є необхідною передумовою для розвитку позитивного ставлення до роботи з художньою літературою в дошкільному навчальному закладі, водночас позитивне ставлення спонукає особистість до опанування нових професійних знань та умінь.

Література

1. Абдуліна О.А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования* / О.А. Абдуліна. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Беленька Г.В. *Формування професійної компетентності сучасного ви-*

хователя дошкільного навчального закладу: моногр. / Г.В. Беленька. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. — 320 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. — К. : Ірпінь : ВТФ Перун, 2004. — 1440 с.

4. Смельянова Н.Л. Підготовка майбутніх вихователів до роботи над засвоєнням старшими дошкільниками народознавчої лексики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». / Смельянова Наталія Леонідівна. — Одеса, 2003. — 20 с.

5. Жаровцева Т.Г. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Жаровцева Тетяна Григорівна. — Одеса, 2007. — 44 с.

6. Ковальова Н.О. Підготовка студентів до навчання техніки читання дітей 6-7 років: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»/Н.О.Ковальова — Одеса, 2012. — 19 с.

7. Литвиненко С.А. Соціально-педагогічна підготовка майбутнього вчителя / С.А. Литвиненко — Одеса : СВД Черкасов М.П.; Рівне : РДГУ, 2004. — 302 с.

8. Поздняк Л. Профессиональная подготовка специалиста по дошкольному воспитанию в системе «Педагогический колледж - вуз»/Л.Поздняк //Дошкольное воспитание. — 1992. — №7-8. — С. 39-42.

9. Тянько Т.П. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Тянько Тетяна Петрівна/ ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. — Харків, 2004. — 41 с.

10. Тлумачний словник української мови: Близько 7000 слів /за ред. Д.Г. Гринчишина. — 3-тє вид., перероб. і доповн. — К. : Освіта, 1999. — 302 с.

11. Троцько Г.В. Теоретичні та медичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г.В. Троцько. — К., 1997. — 54 с.